

פרוטוקול מס' 4039

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', כה' בסיוון תש"ל - 29.6.70, שעה 10.00

נכחו:

חברי הוועדה:

י. ש. בן-פאיר - היו"ר
א. אנקורדיון
י. ארדור
ז. הדינג
א. עופר
ש. פרידמן
י. קורן
י. ה. קלינגהופר

מוזמנים:

מ. שפיר - היועץ המשפטי לפטילה
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לפטילה
מ. ארן - משרד המשפטים
ש. ורהפטיג - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: ח. ביתן

סדר היום:

- (א) חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופאות
(תיקון מס' 2), תש"ל-1970 (נוסח לבן).
(ב) חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה),
תשכ"ט - 1969 (נוסח לבן - טעיפים 12-15).

הינו"ר י.ש. גז-מאיר: אנני פותח את הישיבה.

(א) חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

לפני הוועדה מונח הנוסח האחרון לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. זכות לכל חבר ועדה הרוצה בכך להביע ערעור על הנוסח ביום ד', ואם לא יבוא ערעור ביום ד', נוסח זה פאוסר כמות שהוא ואפשר להניחו על שולחן הכנסת.

(ב) חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חרזה), תשכ"ט - 1969

סעיף 12

א. ידיו: סעיף זה נוסף בהתאם להחלטת הוועדה והוא לא היה בנוסח הכחול.

י. ארידור:

ייתכן מאוד שתהיה הפרת חיוב שתגרום גם נזק כספי וגם נזק לא כספי. נניח שהנזק הכספי בעקבות ההפרה הוא מועט, אך נגרמו גם צער, טרדה והתרוצצויות כאלה לנפגעים שהחזרת המצב לקדמותו על-ידי תשלום הנזק הכספי לא תספיק לו. לכן במקום הופר חיוב שהפרתו גורמת נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף אני מציע לכתוב "נגרם לנפגע כתוצאה מהפרת חיוב נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף", ואז יקבל הנפגע פיצויים לגבי נזק המתבטא בשווה-כסף לפי סעיפים אחרים, ולגבי נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף - לפי סעיף זה. והרי נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף יכול להיות גם זה שהנפגע התרוצץ הרבה כדי לקבל את החיוב שלו וגם על זה מגיע לו, לדעתי, פיצוי כלשהו אפילו היה קשור בכך נזק כספי. באותה מידה ובדומה לזה הייתי מציע לכתוב "בעד צער, טרדה או מניעת הנאה" במקום "בעד צער או מניעת הנאה".

א. ידיו:

זה אפשרי אלא שזה שונה ממה שסיכמה הוועדה. חבר-הכנסת ארידור מציע סעיף רחב יותר מזה שהציעה הוועדה.

י. ארידור:

לדעתי, העובדה שיש או אין נזק כספי לא היא הקובעת, ואם נגרמה טרדה, צריך המפר לשלם בעד זה.

מ.מ. הינו"ר י.ה. קלינגהופר: האם הטרדה לא מתבטא בשווה-כסף?

מ. שמגר: איך היא תימדוד?

י. ארידור: - כפי שנמדדות הוצאות המשפט. ואיך מודדים צער בנזיקין?

מ. ארן:

מטרת סעיף זה לא היתה להפוך כל תביעה בהפרת חרזה לענין שלם של הוכחות. מדובר על סוג מסויים של חיובים, ונתינה כאן הדוגמה של אדם המזמין חדר בנית-פלון אך אינו מקבל את החדר והוא פונה לפלון אחר. ייתכן שבפלון האחר הוא משלם מחיר נמוך יותר.

י. ארידור:

אבל ייתכן גם שהוא משלם מחיר גבוה יותר, ובמקרה כזה לא יחול הסעיף שלפנינו. הנפגע יקבל את הפרש המחיר - זה נזק המתבטא בכסף - ועל ההתרוצצויות שנגרמו לו לא יקבל ולא כלום.

מ. ארן:

הכוונה לכך שמהותה של ההפרה אינה נזק כספי אלא נזק של מניעת הנאה.

י. ארידור:

אם יש נזק כספי, הסעיף לא חל.

ש. ורהפטיג:

סעיף 12 מתאים למשפט העברי המבחין בין הפסד סמון לבין הפסד רצון. אני מציע למחוק את המלה "צער", כי יש לזה אמוציאציה עם המשפט העברי המייחס ביטוי זה רק לנזקי גוף, ואם כותבים "הפסד שאינו הפסד סמון", כוללים את הכל. לפי הנוסח שלפנינו יוצא שמדובר רק בהפסד שאינה גורמת הפסד סמון, אבל ייתכן מקרה מורכב כפי שאמר חבר-הכנסת ארידור ולכן אני מציע לכתוב "שאינו רק הפסד סמון". נוסח זה יכלול גם מקרה שלא היה צער אלא שהאיש התכוון לקבל דבר מסויים ולא קיבל אותו.

מ.מ. הינר י.ה. מלינגהופר: האם אפשר לקרוא לזה הפסד?

ש. ורהפטיג:

יש לנו אסמכתה שהראב"ד המבחין בין הפסד רצון לבין הפסד סמון. הוא מסביר שהפסד רצון זה שלא נעשתה כוונתו.

א. ידין:

אסביר את הסעיף כפי שהתכווננו אליו המציעים. בהפרת חוזים חייבים בדרך-כלל רק בפיצויים בעד נזק חומרי או בעד נזק המתבטא בשווה-כסף. זה כלל מקובל ואין צורך לערער אותו, אך יש מקרים בהם נגרם על-ידי הפרת חיוב נזק שאינו נזק כספי, כגון שאדם הזמין חדר במלון קיט הפונה אל האגם והוא מקבל חדר הפונה לחצר. במקרה כזה הנזק אינו מתבטא בשווה-כסף, כי אם האדם שילם סכום גבוה יותר עבור החדר שהזמין מלכתחילה, הוא יוכל לדרוש את ההפרש בפיצוי של נזקי סמון.

י. ארידור:

אולם אם החדר שקיבל יקר יותר מהחדר שהזמין, לא יחול סעיף זה.

א. ידין:

אני סבור שהסעיף כן יחול ופיד אניע לזה. הסעיף אינו מדבר רק על נזקים שאינם מתבטאים בשווה-כסף, ואם יש חשש שהסעיף מוציא מקרה בו מדובר על נזק שכן מתבטא בשווה-כסף, איני מתנגד להוסיף את המלה "גם" בשורה השניה של הסעיף.

נראית לי הערתו של מר ורהפטיג שאין לפרט "צער, בושה, מניעת הנאה". אפשר לכתוב "פיצויים בעד הנזק", כי בשורה הראשונה הוגדר כבר "נזק" כנזק שאינו מתבטא בשווה-כסף.

הינר י.ש. בן-טאיר:

אפשר לכתוב "לפסוק פיצויים בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין".

א. ידין:

אנו רוצים לומר שהפיצויים הם בעד הנזק שאותו אנו מגדירים בתחילת סעיף זה כנזק שאינו מתבטא בשווה-כסף, וזה יכול להיות נזק של פגיעה בכבוד או של מניעת הנאה וכיוצא באלה. לעומת זאת אם הפרת חיוב הגורמת נזק כספי גורמת גם טרדות או אי-נעימויות, איננו סבורים שצריך לפצות בעד זה. כלומר, אי-הנעימות כלשעצמה הגורמת על-ידי הפרה אינה ניתנת לפיצוי בדיני חוזים אם אינה גורמת נזק ממוני. מכלל ההן הנקבע בסעיף 12 משתמע גם הלאו, שכאשר לא מתקיים התנאי הנקבע בשורה הראשונה של הסעיף אין מפצים על נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף. חבר-הכנסת ארידור מציע סעיף לגמרי אחר שיאמר כי בהפרת חיוב הגורמת נזק סמון אפשר יהיה לדרוש גם נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף. אם האיש דאג, התרוצץ או התרגז, הוא יבקש שהפסד ישלם לו עבור זה.

י. ארידור:

לא את זאת אמרתי. התנגדתי רק לכך שכאשר יהיה נזק כספי לא יחול סעיף 12, אך אני סוכן להסתפק בהוספת המלה "גם", כי היא מרחיבה את הסעיף.

הינר י.ש. בן-טאיר:

כפי שהבינותי את הדיון שהתקיים בנדרון, רצינו שיינתן פיצוי לנפגע אפילו לא נגרם שום נזק בעקבות הפרת החוזה, ובית-המשפט יחליט מה צריך להיות הפיצוי. אתייחס לדוגמה של השכרת חדר במלון שהובאה כבר. אדם הזמין חדר בבית מלון עם אסבטיה ועם תנאי נוחות אחרים - וכאן מביא אני עובדה בקשר לבית מלון מדיים בארץ - ובמקום חדר זה נתנו לו חדר בו החזיקו מטאטאים. אותו אדם ישן בחדר בלא הפרעות וגם הפגישות שהיה צריך לקיים באותו יום התבטלו באופן

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

מקרי, כך שלמעשה לא נגרם לו שום נזק מרוב לפגיעה בכבודו האישי. הוא טוען שהמלון עשה אתו חוזה, וכיוון שהוא לא קיים אותו ולא היו לו שום ניסוקים לכך, הוא תובע פיצויים ומבקש למחוק את הניסוקים ששולמו לו פיצויים. כאן אני מרחיק לכת. אם אנו אוסרים סצריך לקיים חוזה, יש לקבוע איזה "עונש" על הפרתו. אינני מדבר על עונש במובן המקובל של המלה, אלא על פיצוי בעד הפרת החוזה, ובית המשפט יקבע את השיעור. על כן הייתי מציע לא להתייחס לצער, טרדה או מניעת הנאה אלא לכתוב "לפסוק פיצויים בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין" ולנסח את הדישה כך שתבטא את הצעת.

מ. שמגר:

הושגני שהצעת היושב ראש מרחיקה לכת. עד עכשיו הבחנו בין שני ארועים. ארוע אחד הוא כאשר הנזק ניתן למדידה בכסף, וכאן באנו ואמרנו שיש דברים שהערכתם הכספית אינה מדוייקת, היינו אינם מתבטאים בשווה-כסף בלשון החוק, אך מן הראוי שכתוצאה מהם יקבל אדם פיצויים. היושב-ראש מוסיף כאן דבר שלישי והוא אחריות אבטולוטיה, כלומר, אם אדם הפר חוזה, מוטלת כבר עליה החובה, ולדעתי, זה בכלל מעבר לקונצפציה של דיני חוזים. האלמנטים של טרדה, רוגז וצער שאינם מתבטאים בחישוב כספי מדוייק היו צריכים להיות כלולים אפריורי, והספק המעורר רק בגלל זה שאינם ניתנים למדידה, ואילו מה שמציע היושב ראש הוא להפוך את הדבר לטעין ענינה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אני טבור שבהצעת אני הולך לפי הפילוסופיה של דיני חוזים להבדיל מהפילוסופיה של דיני נזקים. באכיפת חוזה, למשל, אין שום ענין של נזק ואפשר לדרוש אכיפה אף-על-פי שבלי אכיפה לא יהיה נזק. זאת משום שהפילוסופיה של דיני חוזים אינה כפופה לנזק.

מ. שמגר:

לפי מה שאמר מציע זה penalty.

אשר לטיפה, הייתי מבכר נוסח שידגיש כי גם עצם מתן אפיצויים האלה הוא ענין של שיקול דעת, כלומר, הביטוי "רשאי" יתפרש לא כחובה אלא כענין של שיקול דעת.

א. ידין:

אני טבור שנוסח המעיף צריך לבטא מצד אחד שהכוונה לסוג מסויים של חיובים, שהפרתם גורמת נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף, ומצד אחר שאפשר לפצות בעד נזק זה ואין זה גורע מפיצוי של נזק חופרי. ייתכן מקרה בו גורמת כל ההפרה רק לנזק שאינו מתבטא בשווה-כסף, וייתכן מקרה שהיא גורמת גם נזקי סמון וגם נזקי הפסד רצון כפי שכינה זאת המשפט העברי. אם מדובר בנזקי סמון, מעיף 12 אינו מתערב בכך והוא רק נותן את הסמכות הנוספת לפצות גם בעד נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף. לכן הייתי מציע לנסח כך את המעיף: הופר חיוב שהפרתו גורמת נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף, רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים בעד נזק זה או גם בעד נזק זה בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין.

י. ארידור:

אינני בעד הצעתו האחרונה של ד"ר ידין המשמיטה בכלל את האלמנטים של צער ומניעת הנאה והמדברת רק על נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף, כי אינני רואה סיבה לעשות זאת. אנו דוצים להגדיר על איזה נזק מדובר כאן, ואינני מבין מדוע לא נוכל להעביר אלמנטים אלה לחוק זה שמדבר על דיני חוזים בשעה שדברים אלה קבועים ומושרשים בדיני נזקים.

א. אנטוריון:

אם כבר כוללים את המלים "צער או מניעת הנאה", אני תומך בהצעת חבר-הכנסת ארידור להוסיף את המלה "טרדה", אך אינני תומך בשינוי התחלת הפיסקה כפי שהוא הציע. יחד עם זה אני שואל אם לא היה מתאים יותר לכתוב "נזק שאינו נזק סמון" במקום "נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף".

י.ה. סלינגהופר:

אבל בטעיפים אחרים דיברנו על "סכום כסף".

א. אנטוריון:

שם דובר על סכום כסף, כי זה היה קשור בריבית.

י. קורן:

נראה לי שזה מיותר להוסיף את המלה "גם", כי בסעיפים 10-11 מדברים על סוג מיוחד של פיצויים וכאן על פיצויים כלליים ואין צורך לציין שזה נוסף. עודף הסברה אינו תמיד בגדר הבהרה.

ס. שמגר:

לפעמים כדאי לחסוך הרבה ויכוחים בבית המשפט על-ידי תוספת הבהרה.

י. קורן:

לדעתי, תוספת זו אינה הכרחית.

אשר לגבולת היושב-ראש, אני סבור שכן ההכרח לכלול את הביטוי "נזק". אם חברת תיור, לפשל, הבטיחה בין השאר להביט הצגה מסויימת והיא לא הביאה אותה כיוון שההצגה ירדה באותה תקופה, זו תהיה הגזמה אם משהו יראה בכך נזק. אם נותנים לשופט להכריע בנזקים שאינם נזקים המתבטאים בשוה-כסף, יש צורך להדגיש שמדובר בדברים שהות"ם ולא צדדיים או שוליים מאוד, ואני סבור שדווקא ההדגשה בביטוי "נזק" נותנת דבר מוחשי יותר.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מקבל את דעתו של היועץ המשפטי שאין להציע נוסח העלול להביא לאפשרות של penalty במקום פיצויים ועל כן אני מציע את הנוסח הבא: הופך חיוב רשמי בית-המשפט, כולל פיצויים בעד הנזק שנגרם, לפסוק פיצויים בעד פגיעת הנאה, צער, טרדה או אי-נוחות שנגרמו בשיעור שייראה לו. אני בדעה שנוסח זה כולל את כל האפשרויות.

א. יריב:

אני מהסס לגבי הרחבה זאת. לפי הצעתנו יש תיובים מסויימים שבעקבות הפרתם אפשר לקבל הפסד רצון, ואילו בהפרת שאר החיובים אי-אפשר לקבל הפסד רצון. לפי הצעת היושב ראש, לעומת זאת, לא יהיה שום פקרה של קביעת פיצויים בשל הפרת חוזה בלי שידרשו לפי סעיף 12 שכום מיוחד בעד אי-הגומחה, הסרדה והצער שהיו כרוכים בכך שהסחורה לא הגיעה בזמן או שלא התאימה לדרישה. נראה לי שזו הרחבה גדולה מדי והייתי מעדיף לו היינו מצמצמים בעד צנוע יותר ואופרטים שאפשר להשתמש בסעיף 12 רק כשהנזק אינו מסוג הנזקים הכספיים. מה שלא נראה לי בנוסח שלפנינו הוא שבשורה הראשונה של הסעיף מדברים על נזק שאינו מתבטא בשוה-כסף, ואילו בשורה השניה מתחילים לומר בעד מה הנזק או הפיצויים. כלומר, צריך שהמבאי בשורה הראשונה והדברים שבעדם נותנים פיצויים ושנזכרים בשורה השניה יהיו זהים, ואם רוצים לפרט דשימה של בלטייטם ולא להשתמש בביטוי אחד כולל, צריכים לכתוב זאת בשתי השורות. אם נשתמש בביטוי כללי - דבר שהוא ודאי רצוי מבחינת הטכניקה של החקיקה - כי אז ישאר הביטוי הכללי המופיע כבר בשורה הראשונה של הסעיף ובשורה השניה תהיה פשוט התייחסות לאותו הנזק שבעדו פוסקים את הפיצויים באותו שיעור.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

בצביע על העקרונות. יש שיטה האופרת שהפיצויים ישולפו רק אם אין נזק כספי וזה מה שכתוב למעשה בהצעה שלפנינו. אני רואה שאין תוספים בהצעה זו, לאמור, פיצויים אלה יינתנו בנוסף על כל נזק אחר.

י.ה. סלינגהופר:

הכוונה היא - גם בנוסף על כל נזק אחר, אחרת ייצא שאם מדובר רק בנזק שאינו מתבטא בשוה-כסף זה כבר לא יהיה כלול בהוראה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

לזה התכוונתי. אם כן, הדעה היא שתרופה זו תבוא בנוסף לכל תרופה אחרת הקיימת.

הנוסח שנית, יש שרוצים לצמצם ויש שרוצים להרחיב. פר ורהפטיג הציע את / - הפסד פסון או הפסד רצון; בנוסח שלפנינו כתוב "פיצויים בעד צער או פגיעת הנאה"; חבר-הכנסת ארידור הציע להוסיף את המלה "טרדה", ואני מציע לכתוב "צער, טרדה, אי-נוחות או פגיעת הנאה".

ה צ ב ע ה

הצעת פר ורהמטיג להשתמש בנוסח: הפסד סמוך או הפסד רצון - לא נתקבלה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני רואה שכולם בעד הכללת המלים "מניעת הנאה" צער" ו"טרדה". הצעתי להוסיף גם את המלה "אי-נוחות" ואני מבין שיש הסכמה לכלול גם אותה. אם כן, אפשר לבסח את הסעיף בערך כך: הופר חיוב, ושאי בית המשפט בנוסף על כל תרופה אחרת, כולל פיצויים בעד הנזק שנגרם, לפסוק פיצויים בעד מניעת הנאה, צער, טרדה או אי-נוחות בשיעור שייראה לו. אני רק שואל את היועץ המשפטי בקשר להערת חבר-הכנסת קלינגהופר אם המלים "בנוסף על כל תרופה אחרת" שאני מציע פירושו שזה חייב להיות לאחר שקיימת תרופה אחרת.

פ. שמגר: לאחר שהוועדה החליטה על העקרונות אני מציע להשאיר את הניסוח הסופי לאחר-כך.

סעיף 13

היו"ר י.ש. בן-מאיר: בנוסח הכחול כתוב "בעד נזק שהפגע יכול היה, באמצעים סבירים, למנוע או להקטין", ואילו בנוסח שלפנינו כתוב "בעד נזק שהנפגע יכול היה, באמצעים סבירים, למנוע ובמידה שיכול היה למנוע או להקטין". לפי הכתוב בפרוטוקול מה שהחלטנו בנדון הוא: בעד שיעור אותו הנזק שהיה יכול למנוע או בעד אותו שיעור הנזק שהיה יכול להקטין.

פ. פרידמן: נכתב כאן מתוך טעות "לפי סעיפים 10 עד 13" וצריך להיות כתוב "לפי סעיפים 10 עד 12".

י. ארידור: יש לי הרושם שהתכוונו לכך שסעיף 13 לא יחול על סעיף 11(א) ו-(ב).

היו"ר י.ש. בן-מאיר: חבר-הכנסת ארידור צודק בהערותו כי בסעיף 11(א) ו-(ב) מדובר על פיצויים ללא הוכחת נזק ועל כן אי-אפשר לטעון שהנפגע היה צריך למנוע או להקטין את הנזק.

פ. ארן: כשהממשלה הציעה שהמועד הקובע יהיה מועד תשלום הפיצויים היתה טיבה טובה לכלול אותו סעיף בדבר חובת הקטנת הנזק, אך גם כשהוועדה קבעה כמועד את מועד הביטול ולא את מועד ההפדה צריך להשאיר מוצנע זה של חובת הקטנת הנזק, כי אדם רשאי לא לבטל מיד את החוזה אלא במועד מאוחר יותר. הוא יוכל לתת ארכות על גבי ארכות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מפנה את תשומת לבך לסעיפים 6, 7 ו-8.

פ. ארן: הוא רשאי לבטל את החוזה, אך אינו חייב.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אבל כתוב בסעיף 8 "ובלבד שהודעת הביטול תינתן - (1) במקרה של הפרה יסודית - תוך זמן סביר לאחר שנודע לגפגע על ההפרה; (2) במקרה האמור בסעיף 6(ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה - תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה". כלומר, אם הודעת הביטול לא ניתנה תוך זמן סביר, לא יוכל כבר הנפגע לתת אותה לאחר מכן.

פ. ארן: הוא יכול לתת ארכה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: הוא לא יוכל להפשיך לעולם ועד במתן ארכות. צמצמו שם את הדבר ודיברנו במפורש על כך שאנו רוצים לפשט את הענין בסעיף 11(א) ו-(ב) ולומר שהנפגע מקבל את הפיצויים שהוא בוחר.

א. ידין: בסעיף 11 מקלים על הנפגע בכך שאומרים כי אינו צריך להוכיח את הנזקים האובייקטיביים שנגרמו לו, אך אין פירוש הדבר שהוא יכול לשנת בחיבוק יזייה ולומר שהוא מקבל

א. ידיון:

את הפיצויים לפי סעיף 11. הוא תמיד חייב להקטין את הנזק אם הוא יכול לעשות זאת, והתוצאה פאי-הקטנת הנזק אינה קשורה בשאלה מה צריך התובע להוכיח. אין הנפגע יכול לקבל פיצויים בעד נזק שהיה יכול לפגוע ולא מנע בין שהוא מסתמך על סעיף 10 ובין שהוא מסתמך על סעיף 11(א) או (ב). כמובן, אם התובע מסתמך על סעיף 11, כל מה שעליו לעשות הוא להוכיח מה גובה הדיביט או את ההפרש וכזה הוא מסיים את הקיזו שלו, אך נשארת למפר האפשרות לטעון שהתובע לא הקטין את הנזק. בסעיף 11 שחררנו את הנפגע מחובת ההוכחה, אך אני חושב שהחובה כללית לפי סעיף 13 צריכה לחול עליו. זה נראה לי לגמרי בלתי צודק לשחרר אותו מחובה זו.

היו"ר י. ש. בן-טאיר:

כאשר דיברנו על סעיף 11 - ועל אחת כמה וכמה לאחר ששינינו את המועד - דעת הוועדה היתה,

עד כמה שזכור לי, שיש לחסוך משפטים בכל האפשר ויש לתת לנפגע את הברירה לדרוש פיצויים לפי סעיף 10, 11(א), (ב) או (ג), ואם הוא דורש נזק ממש - חלה גם חובת ההוכחה והצד השני יכול להוכיח שהוא לא עשה כל מה שביכולתו כדי להקטין את הנזק. מאידך גיטא, יוכל הנפגע לומר שהוא מסתמך בקבלת הצד השני הסכומים ובמקרה כזה אין הוא צריך להביא שום הוכחה. את הפיצויים האלה הוא זכאי לקבל ואין על כך שום ערעור. נדמה לי שזו היתה דעת הוועדה. האם מישהו מערער על כך?

א. אנטוריון:

אני חושב שאין זה ענין אבסולוטי. העיקרון הוא שהנפגע צריך לעשות כל מה שהוא יכול לעשות כדי להקטין את הנזק. זה עיקרון יסודי שצריך לשמור עליו.

פ. שפיר:

אני מצטרף לדברי ד"ר ידיון וחבר-הכנסת אנטוריון. לאחר שהוספנו את סעיף 12 הנותן פיצויים גם עבור נזק שאינו מתבטא בשווה-כסף אין, לדעתי, הצדקה לעמוד על כך שלפרות שאדם יכול היה להקטין את הנזק הפורמלי הוא ישתחרר מחובה זו של הקטנת הנזק, כי כמה דברים אפורים?

היו"ר י. ש. בן-טאיר:

צריך לכתוב כאן, כפי שפצ"צ חבר-הכנסת ארידור, "לפי סעיפים 10, 11(ג), 12. לאפור, אם הנפגע משתמש בסעיף 11(ג) חל עליו סעיף 13.

פ. שפיר:

לא ייתכן שלגבי חלק מהארוע תהיה אפשרות להעלות את ענין הקטנת הנזק, ואילו בחלק אחר של הארוע לא תהיה אפשרות כזאת, כלומר, לגבי הנזק הפורמלי המתבטא בשווה-כסף אין הנפגע צריך לנקוט צעדים להקטנת הנזק, אך אם הוא דורש פיצויים נוספים גם בעד צער, יוכל הצד השני לטעון שהיה יכול להקטין את הנזק ולא עשה זאת.

היו"ר י. ש. בן-טאיר:

אפשר לכתוב "אולם אם הוא דורש נזק רק לפי סעיף 11(א) או (ב) לא יוכל...".

פ. שפיר:

אני חושב שלעולם חייב אדם לנקוט אמצעים סבירים להקטנת הנזק. איננו מעוניינים בריבוי נזק, ובמידה שאפשר למנוע אותו צריך למנוע אותו, אולם הוא לא ימנע אלא אם ניצור בחוק חובה להקטין את הנזק. בנייה שאדם הזמין סחורה על סך 1,000 לירות והסחורה לא טופקה לו. אותו אדם ישב בחיבוק ידיים ולא עשה דבר בעקבות זאת נדרש אחר-כך לשלם 1,200 לירות עבור אותה סחורה. לו היה קונה את הסחורה באותו שבו, הוא היה נדרש לשלם עבורה אותו מחיר, היינו 1,000 לירות. נפגע זה מבקש פיצויים גם עבור ההתרוצצות שנגרמה לו בעקבות ההפרה, כלומר, נוסף להפרש המחיר הוא מבקש גם כסף עבור שיחות הטלפון והטקסי טלפון, ועל כך באים כאן ואומרים שלגבי שיחות הטלפון והטקסי אפשר להעלות את הענין של הקטנת נזק, אך לא לגבי מחיר הסחורה. לדעתי, הפרדה כזאת אינה ניתנת.

י. ארידור:

ברצוני להזכיר לוועדה את המטרה שעמדה לפנינו - ונדמה לי שלא היו חולקים על כך - כאשר נוסחו סעיפים קטנים (א) ו-(ב) בסעיף 11. כל הענין בא לחסוך הידינויות ונאמר, שאם ייכתב כי יש פיצויים מסודרטיים, יש להניש שלא יהיו משפטים,

י. ארידור:

ועל-ידי שאומרים עכשיו כי המפר יכול לטעון שהנפגע היה יכול לפנוע את הנזק ולא עשה זאת ואי-לכך הוא לא ישלם את הנזק, מכשילים מטרה זו. המטרה לא היתה להשיג צדק אבסולוטי אלא לקבוע סטנדרט שעליו אפשר יהיה להתפשר. אם משאירים את סעיף 13(א) בנוסח הנוצק, כל מה שיושג בסעיף 11(א) ו-11(ב) יהיה ענין של דיני ראיות ואיננו רואה חשיבות בכך. המפר יתחיל להוכיח שהנפגע היה יכול להקטין את הנזק ולתובע תהיה זכות להשיג ולהוכיח שלא היה יכול לפנוע את הנזק. כל הדברים הללו משניים כאשר דנים על דיני תרופות בשל הכרת חרזה, כי בטופו של דבר יקבע בית המשפט לפי המהימנות ולא דיוקא לפי השאלה על מי נטל ההוכחה. אם כן, אני אוטר שעל-ידי השארת סעיף 13(א) בנוסחו הנוכחי הופכים את סעיף 11 לסעיף שולי מאוד של דיני ראיות, והשאלה היא אם זאת היתה כוונת הוועדה כאשר היא דנה על סעיף 11(א) ו-11(ב). המטרה היתה ליצור דין סובסטנטיבי, ואם אנו פוצאים את הגדעין הסובסטנטיבי בסעיף 11(א) ו-11(ב), איננו רואה בו חשיבות.

א. אנטוריון: אני מציע לכתוב "לפי סעיפים 10 עד 11" ולא "לפי סעיפים 10 עד 12".

היו"ר י.ש. בן-טאיר: אני מציע לחבר-הכנסת ארידור שיפסיק להשאיר את איזכור הסעיפים 10 עד 12 ולהוסיף בטורף - אולם אם דרש הנפגע פיצויים רק לפי סעיף 11(א) ו-11(ב) לא יחול עליו סעיף זה. זו למעשה הצעת חבר-הכנסת ארידור ואני מצטרף אליה.

ה ע ב ה

הצעת חבר-הכנסת ארידור כפי שנוסחה לעיל על-ידי היושב-ראש - נתקבלה
היו"ר י.ש. בן-טאיר: חבר-הכנסת אנטוריון מציע לא לאזכר את סעיף 12 בסעיף 13.

ה ע ב ה

הצעת חבר-הכנסת אנטוריון לא לאזכר את סעיף 12 בסעיף 13 - לא נתקבלה

י.ה. סלינגהופר: אני מציע לפחוק את המלים "או להקטין", כי ענין זה כלול כבר במלים "ובמידה שיכול היה לפנוע".

א. ידיון: הנוסח הכחול היה ברור יותר.

בסעיף 13(א) /אחרי נאמצעים סבירים" יבוא "לפנוע או להקטין", כפי שהיה בנוסח הכחול, במקום "לפנוע ובמידה שיכול היה לפנוע או להקטין".
הוחלט:

פ. שמגר: אם לאור ההצבעה קיבלה הוועדה את התזה ש-11(א) ו-11(ב) דנים בזכות סובסטנטיבית, הרי 11(ג) אינו יכול להיות לדעת סעיף משנה של סעיף 11 אלא הוא צריך להיות סעיף נפרד, כי סעיף קטן (ג) דן בכך שדורשים נזק נוסף ולא את ההפרש.

היו"ר י.ש. בן-טאיר: זה מתקבל על הדעת ובנוסח הסופי אנו מבקשים שתנסחו זאת כך.

אנו עוברים לסעיף 13(ב).

י.ה. סלינגהופר: מבחינה ניסוחית לא נראה לי שכותבים במיפה "היו ההוצאות שהוציא בלתי סבירות", ואחר-כך - ההוצאות שהיו סבירות בנסיבות הענין.

ה"ר י"ר ש. בן-טאיר:

אנל כתוב "כדי שיעור".

ס. שמגר:

אולי נכתוב "כדי שיעור אותן ההוצאות".

הנחלט:

בסיפה של 13(ב) יבוא "כדי שיעור אותן ההוצאות" במקום "כדי שיעור ההוצאות".

לאשר בתיקון זה את סעיף קטן (ב).

סעיף 14

א. ידין:

בסעיף 11 - כתבנו "ללא הוכחת נזק" וגם כאן יש להשתמש באותו נוסח במקום "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו".

ש. פרידמן:

כמו כן כתבנו לעיל "כריתת חוזה" במקום "גמירת חוזה" ועל כן יש לכתוב גם כאן "כריתת חוזה".

י. ארידור:

בסעיף 10 השתמשנו בנוסח "כתוצאה מסתברת של ההפרה" ולפעשה גם כאן הכוונה לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של ההפרה. לכן אני מציע להוסיף בסוף סעיף קטן (א) "כתוצאה מסתברת של ההפרה".

ש. ורהפטיג:

בסעיף קטן (ב) צריך לכתוב "סעיפים 10 עד 12" במקום "סעיפים 10 עד 13".

י. ארידור:

אני חושב שבסעיף קטן (ג) יש לכתוב "לענין סימן זה" במקום "לענין סעיף זה".

הנחלט:

בסעיף קטן (א) יבוא "ללא הוכחת נזק" במקום "ללא צורך בהוכחת נזק או שיעורו" ו"כריתת החוזה" במקום "גמירת החוזה". בסוף ייווסף: "כתוצאה מסתברת של ההפרה".

בסעיף קטן (ב) יבוא "לפי סעיפים 10 עד 12" במקום "לפי סעיפים 10 עד 13".

בסעיף קטן (ג) יבוא "לענין סימן זה" במקום "לענין סעיף זה".

לאשר את סעיף 14 בשינויים הנ"ל.

סעיף 15

י. ארידור:

אני מציע לכתוב "עקב" במקום "בשל".

י. ה. קלינגהופר:

אם כך הדבר, צריך לכתוב גם בכותרת החוק "עקב" במקום "בשל".

י. ארידור:

בהערה זו שכנע אותי חבר-הכנסת קלינגהופר ואני מסכים להשאר המלה "בשל".

הנחלט:

לאשר את סעיף 15 ללא שינוי.